

Commissie Duurzaam Hoger Onderwijs

Vlaanderen
is omgeving

Waar hogescholen en universiteiten samen de transitie naar een duurzaam hoger onderwijs vormgeven

DEPARTEMENT
OMGEVING

omgeving.vlaanderen.be/hoger-onderwijs

The slide features three thin, intersecting lines in black, green, and orange on the left side. A vertical decorative border on the right side consists of a repeating pattern of small, light-colored zig-zag or chevron shapes.

Algemene werking

Praktische informatie

▶ Afgevaardigden van ...

→ Alle Vlaamse hogeronderwijsinstellingen (universiteiten en hogescholen)

× Mix duurzaamheidscoördinatoren en beleidsmedewerkers (directies)

→ Vlaamse overheid

× Dept. Omgeving

× Dept. Onderwijs & Vorming

× Dept. Werk en Sociale Economie

→ VLIR en Vlaamse Hogescholenraad

▶ 3 bijeenkomsten per jaar; cycli van 3 jaar (huidige cyclus '23 – '25)

▶ Focus op duurzaamheidseducatie, met cross-overs naar andere aspecten van hoger onderwijs (onderzoek, facilitair beheer, dienstverlening) → **WIA**

Aanpak o.b.v. vertrouwen en verbinding

- ▶ **Vrijwillige deelname**
- ▶ **Sterke focus op creëren van gedeelde verantwoordelijkheid en eigenaarschap**
- ▶ **Inspiratie en wederzijdse aanmoediging i.p.v. concurrentie**
- ▶ **Overheid als partner van instellingen, niet als oorzaak van probleem**
- ▶ **Supranationale wetgeving en aanbevelingen als uitgangspunt**
  - UNESCO SDG 4.7
  - EU raadsaanbeveling rond ESD

Aanpak o.b.v. vertrouwen en verbinding

- ▶ **Moeilijke evenwichtsoefening tussen sense of urgency en traagheid van systeemtransities**
  - Niches versterken
  - Frictie omarmen
  - Regime blijvend in vraag stellen vanuit positief toekomstbeeld
    - × Hoe kunnen we hoger onderwijs beter maken?
    - × Welke afgestudeerden heeft de maatschappij van morgen nodig?
    - × Hoe kunnen hogeronderwijsinstellingen hun maatschappelijke rol optimaal invullen?

The slide features three thin, intersecting lines in black, green, and orange on the left side. A vertical decorative border on the right side consists of a repeating pattern of small, light-colored zig-zag or chevron shapes.

Vorige cycli

Realisaties uit eerdere cycli

- ▶ **Onderzoek door CDO – Universiteit Gent (2018): drempels en hefboomen voor duurzaamheid in het Vlaams hoger onderwijs**
  - Meer info: zie [Rapport over duurzaamheid in Vlaams hoger onderwijs | \(vlaanderen.be\)](#)
- ▶ **Gedeelde visie op duurzaam hoger onderwijs ('Nota' CDHO)**
  - Meer info: zie [Nota commissie duurzaam hoger onderwijs | Vlaanderen.be](#)
- ▶ **Memoranda**
  - Een duurzaam onderzoeksbeleid voor hoger onderwijs
  - Duurzaamheid in het HRM-beleid van hoger onderwijs

Realisaties uit eerdere cycli

Opportunities binnen en buiten het regime

- 6.1.1. RUIMTE GEVEN AAN PERSOONLIJKE MOTIVATIE
- 6.1.2. DUURZAAMHEID ALS TROEF VOOR COMPETITIVITEIT
- 6.1.3. SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS
- 6.1.4. INSPELEN OP INTERNATIONALISERING
- 6.1.5. DUURZAAMHEID ALS EVALUATIECRITERIUM VOOR KWALITEIT
- 6.1.6. STUDENTEN BETREKKEN BIJ TRANSITIEBEWEGINGEN
- 6.1.7. INSPELEN OP DE BEHOEFTE VAN WERKVELD EN BEDRIJFSLEVEN
- 6.1.8. DUURZAAMHEIDSCOMPETENTIES STIMULEREN
- 6.1.9. INSPELEN OP RANKINGS EN LABELS MET FOCUS OP DUURZAAMHEID
- 6.1.10. INZETTEN OP MAATSCHAPPELIJKE RELEVANTIE EN VALORISATIE
- 6.1.11. AANSLUITEN BIJ ACADEMISCHE TEGENBEWEGINGEN
- 6.1.12. ONDERWIJSINNOVATIE IN FUNCTIE VAN DUURZAAMHEIDSEUCATIE
- 6.1.13. ONDERZOEKSINNOVATIE IN FUNCTIE VAN DUURZAAMHEIDSONDERZOEK
- 6.1.14. INZETTEN OP TECHNOLOGISCHE INNOVATIE
- 6.1.15. ONDERZOEKSGEBASEERD ONDERWIJS
- 6.1.16. INZETTEN OP LOKALE UITDAGINGEN
- 6.1.17. DUURZAAMHEID KADEREN ALS ETHISCHE KWESTIE

- ▶ **Basis = onderzoek CDO 2018**

- ▶ **Andere kansen in 2024?**

The slide features three thin, intersecting lines in black, green, and orange on the left side. A vertical decorative border on the right side consists of a repeating zigzag pattern in a light grey color.

Huidige cyclus

Focus in huidige cyclus

- ▶ **Implementatie van de gedeelde visie op duurzaam hoger onderwijs (Nota) in alle universiteiten en hogescholen**
  - Op beleidsniveau (missie, visie)
  - In de onderwijspraktijk (curricula)
  - Aanvullend in andere domeinen (onderzoek, beheer, dienstverlening ...) vanuit WIA-idee
- ▶ **Uitwisselen van goede praktijken**
  - Opzetten van een 'community of front runners'

Vertrekpunt: algemene doelstelling CDHO

“De Commissie Duurzaam Hoger Onderwijs focust in de cyclus '23-'25 op het bevorderen van een **geëngageerde samenwerking** rond duurzaamheid in hogeronderwijsinstellingen tussen enerzijds duurzaamheidsexperten en -coördinatoren en anderzijds directies, rectoren en beleidsactoren.

De bedoeling is dat zij samen een plan ontwikkelen en in de praktijk brengen voor een **directe, instellingsbrede en geïntegreerde aanpak rond duurzaamheid en duurzaamheidseducatie.**”

- ▶ **Wordt verder uitgewerkt via 4 werkgroepen**

Verhouding tussen CDHO en werkgroepen

▶ CDHO

- “Officieel” standpunt voor Vlaams hoger onderwijs m.b.t. duurzaamheidskwesties
- Uitwisseling met andere gremia, zoals VLIR en Vlaamse Hogescholenraad
- Creëren van draagvlak voor duurzaamheid binnen HOI via ...
  - × Aanbevelingen
  - × Gemeenschappelijke visieteksten
  - × Verbindende initiatieven
  - × Drempels effenen voor uitrol initiatieven van werkgroepen
  - × ...

▶ Werkgroepen

- Voorbereidend werk m.b.t. specifieke thema's
- Verzamelen van input uit HOI
- Rapportage naar CDHO

The slide features three thin, intersecting lines in black, green, and orange on the left side. A vertical decorative border on the right side consists of a repeating pattern of small, light-colored zig-zag shapes.

Overzicht werkgroepen

Werkgroep 1: gedeelde taal

▶ Uitgangspunt

→ Duurzaamheidscoördinatoren/-aanhangers en beleidsverantwoordelijken spreken met een ander jargon over duurzaamheid in hoger onderwijs. Daardoor verzanden gesprekken in onbegrip, frustratie, verwarring, ...

▶ Streefdoel

→ 'Nieuwe taal' en narratief creëren die de brug slaat tussen alle partijen

→ Uitgangsvraag: 'Waarom duurzaam hoger onderwijs?'

× Waarop kan duurzaamheid een antwoord bieden?

× Hoe word je een toekomstbestendige onderwijsinstelling door in te zetten op duurzaamheid?

▶ Aanpak:

→ Samenwerking met 'weareDaniel' – Koen Thewissen

→ Resultaat: bundeling inzichten m.b.t. waarom-vraag + roadmap voor potentiële acties, gedragen door alle HOI

→ Timing: lente 2024

Werkgroep 2: experimenten

▶ Uitgangspunten

- Kennis rond duurzaamheid zit vnl. bij duurzaamheidscoördinatoren en gedreven lectoren
- Mandaat voor onderwijstransities ligt vnl. bij onderwijsondersteuners en opleidingscoördinatoren
- Beslissingen over middelen, uren, (nieuw) opleidingsaanbod gebeuren vnl. door beleid

▶ Streefdoel

- Realiseren van dialoog tussen verschillende partijen
- Uitwisselen geslaagde samenwerkingen
- Netwerk van veranderaars met focus op brede implementatie van geleerde lessen

▶ Aanpak:

- Aan de slag met potentiële acties uit roadmap WG1
- Uitwerken toekomstbeelden op 1 hogeschool en 1 universiteit i.s.m. 'Regenerative Futures'
- High level masterclass voor directieleden i.s.m. 'The good wave' (KBS)
- Timing: vanaf zomer 2024

Werkgroep 3: minimumkennis over duurzaamheid

▶ **Uitgangspunten:**

- Kennis alleen leidt niet tot actie/gedragsverandering, maar is wel nodig om ernst van het probleem te beseffen
- Huidige kennis van studenten over duurzaamheidskwesties schiet tekort

▶ **Streefdoel:**

- Overzicht van kennis rond duurzaamheid én relevante duurzaamheidskwesties die belangrijk is voor alle studenten in het hoger onderwijs
- Consensus over deze lijst
- Optioneel: doelstellingen, relevante bronnen, verwijzing naar leermiddelen

▶ **Aanpak:**

- Screening van inhoud van bestaande OLOD rond brede duurzaamheid in meerdere HOI
- Vergelijking met suggesties UNESCO en EU (en ChatGPT)
- Timing: gedragen lijst tegen eind 2024 voorgelegd aan VLIR en Vlaamse Hogescholenraad
- Optionele aanvullingen in de loop van 2025

Werkgroep 4: duurzaamheid in kwaliteitszorg

▶ **Uitgangspunten:**

- Competentiegerichte duurzaamheidseducatie leidt tot kwalitatiever en meer transformatief onderwijs
- Top-down sturing en controle kan ruimte geven aan bottom-up initiatieven

▶ **Streefdoel:**

- Duurzaamheid vast onderdeel van kwaliteitszorg
  - × Vaste onderzoekstrail binnen instellingsreview?
- Mogelijkheden creëren voor benchmarking en groei o.b.v. metingen en onderzoek

▶ **Aanpak:**

- Onderzoek mogelijke meetinstrumenten
- Ervaringsuitwisseling + onderzoek inspirerende praktijkvoorbeelden uit buitenland
- Adviesnota voor werkgroepen KZ binnen VLIR en Vlaamse Hogescholenraad
- Timing: eind 2024 i.f.v. nieuwe evaluatiekaders NVAO (vanaf 2025)

Werkgroep 5: duurzaam facilitair beheer

▶ **Uitgangspunten:**

- Geloofwaardige duurzaamheidseducatie vereist een whole institution approach
- Veel HOI vinden los van elkaar het wiel (opnieuw) uit
- Uitwisseling met bedrijfswereld en Vlaamse Overheid is zinvol

▶ **Streefdoel:**

- Spontane verdere integratie van duurzaamheid in FB
- Toenemend gebruik van duurzame campus/instelling als 'living lab' voor onderwijs en onderzoek

▶ **Aanpak:**

- Inspiratiesessies rond duurzaam facilitair management in hoger onderwijs
- Thematische aanpak: mobiliteit, carbon footprint calculation, duurzame aanbestedingen, energie, voeding
  - × 1u inhoudelijke input van experts
  - × 1u ervaringsuitwisseling tussen HOI

The slide features three thin, intersecting lines in black, green, and orange on the left side. A vertical decorative border on the right side consists of a repeating pattern of small, light-colored zig-zag or chevron shapes.

Vragen of bedenkingen?